

Jenkovi pesem, ki si je besede za svoje krasne napeve izposodil od Prešerna, Mirosl. Vilharja, N. M. Špuna, F. Levstika, S. Jenkota, Fr. Cegnarja in dr. Tomana. Kar pa se tiče muzične umetnosti, ktera tudi pri pesmah se presoja, moramo reči, da tudi najostrejša kritika bi jim celó malo očitati imela; gosp. Jenko kaže, da mu je slovničea muzična, kakor naš mojster Rihar generalbass imenuje, od konca do kraja znana. Po vsem tedaj živo želimo, da bitudi Jenkove pesmi pot našle v versto vseh naših pevcov in na klavir vsake verle Slovenke. Dobivajo se menda po vseh bukvarnicah; nad ceno se ne bo menda nihče spodtikoval.

Dopisi.

Iz Dunaja. (*Življenje deržavnih poslancov na Dunaji. Spisal Valt. Zarnik.*) Slavni Yorick ali Sterne v svojem sentimentalnem popotvanju vse popotnike v 10 različnih verst razdeluje; jez pa naše popotnike skoz Beč (kaj nek so drugzega kakor tudi le popotniki?) samo le v dva velika razdelka ločim: v že slavne, častilakomne in za en cilj in konec navdušene, in pa v može, ki sami prav ne vejo, kakšen veter jih je sem zanesel, pa ker so že enkrat tū, le premišljujejo, kako bi si Dunaj od vseh krajev ogledali in ga dostojno vžili. Kako možem vsacega teh dveh kerdel dan preide, hočem tū ob kratkem popisati. Častilakomen je skor gotovo dohtar Bog vé kakih ved in umetnost, ako je bil že leta 1848 poslanec; to njegovo slavo povikšuje; skerb je poprej, da ga je kak časnik naznanil in ga po svetu raztrobil voditelja te ali une stranke in šaljivo zraven pristavil: „bote že vidili: ta zna pa več, kakor hruške peč!“ Lesem pridši je skušal berž ko je mogoče bilo klub organizirati v kaki znani gostivnici na priliko: „pri carici Elizabeti“; zase se je pa na tihem v knjigarno podal in za privatne študije nakupil: katekizem ustavnih pravic iz frankobrodškega in kromeriškega zbora, zgodovino angležko ad Maycaulayta, govore William Pitt-a, Foksa in Lord Brougham-a, ker gersko je že davno pozabil, da bi mogel Demostena v izvirnem jeziku brati. Vernivši se v stanovanje svoje pa nima miru; primeruje oktroirani opravični red z angležkim, belgiškim in severno-amerikanskim, preiskuje ga od konca do kraja, kje bi najdel kako trohico, s katero bi deržavnega ministra do živega všipnil; po noči se brez spanja valja po postelji in komaj enmalo zadremlje, se mu sanja, da ima dolge rakove šipavnici, s kterima sedaj tega sedaj unega ministra stiska. Ko si še le zjutraj hoče enmalo opočiti, že nekdo na vrata poterka. „Le noter!“ se iz postlje oglasi — in pred njim stoji mož z dolgimi lasmi in zarašeno brado, velike komplimente dela, se pripoguje na desno in levo in jeclja počasi začudenemu poslancu, ako bi mu ne hotel skazati neizrekljive sreče — in, in, in — na zadnje se porazumeta, da bi ga rad fotografiral in radovednim Dunajčanom na Graben ali Kohlmarkt (perva mestna terga) postavil. Komaj sta se porazumela, že spet nekdo terka na vrata; „le noter!“ naš mož jezno zakriči — in plešast možicel z očali na nosu v pohabljeni obleki ves skerčen noter prikima, semtertje se vije: „Oprostite! dobro jutro, košamadinar itd. voši, za zdravje poprašuje, kakor da bi bila s slavnim poslancom že zdavnej znana — in, in, in na zadnje pove, da se Feliks Hungershausen piše, da je člen več učenih družb in zdaj biograf slavnega deržavnega zbora, in prosi našega poslancu, naj mu le nektare čertice iz svojega preslavnega življenja blagovoli naznaniti. — Komaj ta dva odpravi, se že deseta ura bliža in z njo — čas seje. Naglo se opravi, pred zerkalom enmalo postoji, mimično z rokami agira in obraz sposobno gerbanči, ako bi bilo treba v zboru ktero čerhniti. — Voz že spodej čaka — drrr! v sejo. — V zbornici hitro svoje slavne prijatle poiše, se na vse kraje smehlja pa tudi do tal priklanja, komur je treba; — današnja seja ni zanimiva, ker gosp. predsednik čisto nič z zvončkom ne binglja; ob pol dvanajstih se konča; al dobili so poslanci tiskani sila važni Mühlfeldovi

predlog — tega premišljuje in duhta in duhta, da še za opoldne ték zgubi. — Pa pustimo za en čas slavnega poslancu in vernimo se k drugi kategoriji: k priprostemu in ponižnemu možku, ki le Dunaj ogleduje. — Ta gre nerad v klub; al, akoravno ni še nikoli tū bil, ga nekako božja previdnost, enaka zvezdi sv. treh kraljev, naravnost v kerčmo k „Pipi“, „Lipi“ ali k „trem krokarjem“ pelja, kjer se čudovito dobro pivo dobiva; — tu sedi celi božji večer okajen od dima svojih aromatičnih smodk, ki jih brez premišljevanja opravičnega reda puha; prišel je namreč na Dunaj s terdnim sklepom ne bev ne mev v zboru čerhniti, ampak po potrebi le vstajati ali sedeti. Zato tudi ponoči terdno brez tug in težav zaspi; rekel bi človek, da je to spanje pravičnega, pri nas na kmetih pa pravijo, da spi, kakor da bi ga ubil. Zjutraj ga komaj dekla z zajterkom zbudi, in hitro — pozno je že — se napravi za ene ure na glacis pred „Šotenthorom“. — Oh kako mu je tū dolgčas! Vroče je; gosp. baron Tinti protokol bere in dr. Hein nove interpelacije premetuje; naš možek pa Mühlfeldov predlog od zgor in dolj ogleduje, čmu mu bi bil, ter ga po starem pregovoru, da vsaka reč čez sedem let prav pride, „sine studio et ira“ v žep vtakne. — Seja je kakor smo že omenili, danes kratka in ker se mu že strašne pajčevine delajo po trebuhu, naš poslanec k „Streitbergerju“ teče, kjer se najbolje kosi. Po kosilu pa počasi čez Graben v kavarno koraka; al sredi pota se ustavi, in tudi jez ž njim, in ogledujeva fotografske podobe zanimivih poslancov. Pa kaj so mi drugi mar! Jez le enega gledam; le v enega sem zamaknjen; kaj ne, ljubi bravec, da precej uganeš, da mojega ljubega starega prijatla gosp. Naceta Kuranda mislim. — Kako možko tu sedi; na obrazu se mu bere njegov pregovor: „Tauschen wir uns nicht!“ (ne motimo se!) in: „Machen wir uns keine Illusionen“ (ne delajmo si praznih misli). S temi besedami je on pretekle leta skoraj vsak uvodni artikel svoje „Ostdeutsche Pošte“ začenal. Ljudje so si glave ubijali, kaj nek s tem misli; niso ga zapopadli. Al on je dobro vedil, kaj piše, kajti dandanašnji se vsi Dunajčanje čudijo, samo on ne, da v deržavnem zboru sedi, in tako je pokazal, da si ni iluzij delal. Med drugimi zaslugami za nemški jezik je tudi najdel rafiniran diplomatičen izraz: „Abgefeimter Fallstrick“, kterega razun rafiniranih diplomatov nihče ne razume; govori se, da je vsled tega grof Hessen-Homburški enako francozkemu kralju Ludoviku XIV. svojim poslancom ukazal le nemški jezik v diplomatičnih opraviilih rabiti. Kaj Nacetu pomagajo vsi njegovi glasoviti „amendements“, ker le „Abgefeimter Fallstrick“ mu slavo za večne čase zagotavlja! — In ko Naceta tako ogledujem, le enega zraven njega pogrešam, da bi bil par dioskurov; verjemi mi, dragi bravec, da se mi milo stori, ako pomislim, da tebi zdavnej znanega, slovenskega protektorja, Augusta Canga, glavnega vodja in gospodarja časnika „Presse“ tukaj manjka. Preljubi August, verjemi mi, da bi ti tvoj sedež na levi pred Schotten-thor-om prav iz serca privošil; zaslužil si ga, kakor malokdo; zakaj še skor bolj kakor sicer pri levičnikih se dobi pri tebi: „Gleiches Recht für Alle“. (Prih. dalje).

Na Dunaji 5. julija. — 64 učencov slovenskega rodú na tukajšnjem vseučilišču je v včeranjem listu „Ost und West“ priobčilo možk odgovor deržavnemu poslancu gosp. K. Deschmann-u, v katerem slovesno protestirajo zoper to, kar je govoril v deržavnem zboru 27. junija zagovarjaje sedanjo sistemo gledé učnega jezika v srednjih in višjih šolah. Ker se je gosp. Deschmann v tem govoru nanašal na slovenske učence, je bila po vsem njih dolžnost, zaverniti napačne podveržke; zato pravijo med drugimi ostrimi, pa skozi in skozi resničnimi besedami, to-le: „Mi slovenski mladenči čislamo sicer Vaše besede, ki ste jih izustili v zboru, rekši, „da je naša mladež navdana pravega, čistega hrepenenja po učenosti“; al Bog nas obvari take ukaželjnosti, ki se ima opirati na to, da zatajimo in pokončamo svojo narodnost, in to hočete Vi, ker

hočete našemu maternemu jeziku — dosedaj res pravemu pankertu v naših šolah — iz usmiljenja le toliko milosti skazati, da naj bi ga samo terpeli v ljudskih šolah!“

Na Reki 13. junija. * (Konec). — Precej ko v kavarni sedem za mizo, opazil sem na nji reški časnik „gazzeta di Fiume“. Vzamem ga v roke. Ko berem in berem, na enkrat zadenem na sostavek nekega reškega gospoda pod naslovom G. P. Kakor mi se zdi, moral ga je nekdo v „Sferzi“ potipati. V tem svojem sostavku si omenjeni p. n. gospod po vsi sili prizadeva dokazati, kako so Hervati rovarsko Reko posedli 1848 in kako so jo celih 12 let nemilo terpinčili. Premišljuje laži, s katerimi celi narod psuje in gerdi, premišljuje osebo brez značaja, ktera gerdi, zakurim umazano „gazzeto“ v kot, in se podam v čitavnico. — V čitavnici naletim na „Zgodnjo Danico“ list 12. V tem listu najdem dopis iz Tersta, v katerem gosp. dopisnik Hervate čudne čuke imenuje zato, ker bratovske in prijateljske svoje roke čez hervaške otoke do isterske Arse in na polovico Dolenskega stegujejo, med tem pa svoje uradnike, ki so naši slovanski rojaki, čez hervaško mejo iztirujejo. Mislil sem sam pri sebi, kaj smo nek Hervati toliko žalega vsem našim sosedom storili, da nas tako hudo napadajo? Kaj morda zato povsod napadnikov imamo, da nas je malo, ker le 50. del Avstrije zauzimamo — pa sami le — 7. del avstrijske armade za brambo prestola in doma dajemo? Kaj morda zato, ker smo edino slovansko pleme na jugu, ktero svoj starodavni naravni, svobodni in tisočletni ustav brani, in druge brate svoje enakega narečja in kervi, ki so mu krivično bili odtergani, ž jim osrečiti želi? Ne zamerjam „Gazzeti“, da neprestano Hervate psuje in gerdi, ker njeni podporniki so večidel prek jadranskega morja domá, ali so pa taki ljudje, ki gabanico po vetru obračajo, zdaj pišejo „Pozoru“ proti Rečanom, zdaj v „Gazzeto“ proti Hervatom; zdaj nosijo surko, zdaj magjarsko dolamo, včasih pa tudi frak, z eno besedo ljudje brez značaja; — ne zamerjam „Gazzeti“, ker je v ptujem jeziku pisana, in kdor jo le od deleč pozna, dobro vé, da jo to tisti potalijančeni Jan, ki ima v jutro dva obraza, zvečer pa nobenega, z enim gleda prek morja jadranskega proti jugu, z drugim pa prek gorá hervaških proti severju, ampak bolj se moram čuditi „Danici“, cerkvenemu — slovanskemu listu, da je potegnil s tisto stranko, v kateri so naši neprijatli (?). Gosp. dopisnik iz Tersta naj zná, da Hervati nikogar ne gonijo čez mejo svoje domovine, kateri se jim je v birokratični epohi pravičnega skazal, in ktere ga po starodavnem ustavu v službo prijeti morejo; tako znam, da sedaj ko so naše županije ustavno ustrojene, veliko se med nami še najde zdravnikov, ranocelnikov, profesorjev, učiteljev ljudskih šol itd., ktere Hervati prav radi imajo, ako le niso zatiravci narodnosti, in narodnega razvitka. Da pa v političko opravo nobenega drugega ne vzamejo, kakor domačine, to je starodavni ustavni naš zakon, kateri hoče, da sami domovine sinci varujejo svoj ustav. Ko bi se pa hervaški naš ustav mogel pretegniti na druge slovanske pokrajine, gotovo ne bi bilo razločka med Kranjcem, Štajarcem, Korošcem, Istrijanom in Hervatom, kakor ga ni sedaj med Slavoncem, Serbom in Hervatom. Res je, da smo po vpeljanji ustavne uprave od nekterih Kranjcov, Štajarcov, Čehov itd. prav radi se poslovili; al tega nam noben pravičen domorodec v greh šteti ne smé, ker so bili pravi zatiravci vsega, kar je bilo narodnega. Največ jih je, žalibog! mislilo, da jih je vlada poslala, ne deliti pravice, ne na „narodno korist, ampak „um die Kroaten zu züchtigen“. Te besede je neki viši uradnik, rojen Slovenec, večkrat pred svojimi prijatli ponavljal. Da takošni ljudje niso za drugo, kot poslati jih s trebihom za kruhom, tega ni treba dokazovati. Nočem reči, da so vsi nehervaški uradniki bili naši zatiravei; zuam, da se je sem ter tje našlo pravih rodoljubov, kateri so dobro znali naravno postavo „vsakemu svoje“, al število zatiravcov je prekosilo broj našincov, in

tako je zaupanje naroda do inostrancov, čeravno so naše gore listi, celó izginilo. Ako se toraj zgodi, da 10 pravičnih zavoljo enega krivičnega mora terpeti, in se krivica le temu pripisuje, naj tudi tisti Slovenci, ki so po vpeljanji naše ustavne uprave drugam se morali preseliti, ne toliko Hervatom, ampak svojim rojakom odpadnikom pripisejo. Mi pa vsem domorodnim Slovencom očitno izrečemo hvalo za skerb in trud, ki so ga vkljub tolikim višim zaprekam za narod naš imeli! — Jez tedaj mislim, da narod hervaški nobenemu ne dela krivice; ako pa on svoje išče, kar mu je bilo odvzeto, kadar je on najbolje branil vero, cara in dom od turških napadov, — in ako brani to malo, kar mu je po tolikih nevihtah še ostalo, nikdo pravičen mu zameriti ne smé. Teda bratje Slovenci! kaj ni dosti, da nemški in talijanski časniki kot psice iz pezdirdja brez pristanka lajajo na vas in nas? kaj ni dosta, da nas drugi, katerim je vsako znamenje naše bratinske ljubezni in vzajemnosti velik tern v peti, obrekujejo? Bomo se li tudi mi sami med seboj klali in grizli? Bog ne daj tega! Zato bi najbolje storile sl. vredništva slovenskih pa tudi hervaških časnikov, ako bi takošnih dopisov, ki sorodno bratinstvo žalijo, v svoje časnike ne jemale — sveste si prislovice „sloga jači, nesloga tlači“.

Iz Kopra v Istri 6. julija G. B. — Letos se je na tukajšnjem sejmu do današnjega dne že 328 centov svilnih kokonov prodalo, lani pa v vsem skupaj komaj 119 centov. Vzrok temu je, ker je lani dost Lahov prišlo, ki so po deželi svilne kokone kupovali; letos je pa Lahov prav malo, in še tisti, ki so prišli, so v nekterih krajih aro in svilne gosence popustili, videči, da bolehujejo. Pri vsem tem je pa šlo v Istri to leto še dosti dobro z rejo svilnih gosenic; to kaže gori naznamnjeni broj centov, kateri so se samo v Kopru prodali. Svilni kokoni pa niso zavolj tega letos tako dragi ko poprejšne leta, ker si malokdo upa semena delati za prodajo zavolj zgube. Prodajajo se pa svilni kokoni letos po 1 gld. 15 kr. do 2 gld. n. dn., srednja cena je pa 1 gold. in 50 kr. n. dn. funt. Pred boleznijo so se včasih svilni kokoni po 35 — 30 kr. st. dn. prodajali, tedej ima tisti, kdor zdaj svilo prideluje in jo po 1 gold. 50 kr. n. dn. prodaja, še zmiram lep, in jaz bi rekel, nar boljši dobiček od vsakega družega pridelovanja.

Iz Iutomerskih Goric na Štaj. 27. junija prišumi strašen vihar nagloma okoli pol 7 ure zvečer in podira drevje, dimnike razrušuje, strehe z odri vred odnaša, največ jih pa razterga. Ljudi, ki so imeli oblačila na nahišji, jim ga je raznesel, da ga ni najti. V Serdišču je enega konja, pri sv. Miklavžu pa brejo kravo vbilo, in več živine poškodovalo; tudi ljudi je hudo zadelo, kateri so na cestah bili, ali pa drugač berž se skriti niso zamogli. V Zasavcu dva vinograda (Klumpo na Gomili zahodne strani, in Stermec izhodne strani) je toča, debela ko golobje jajca, popolnoma potolkla, da je viditi kot o prvi kopi, in vse to zgodilo se je v četrталu ure. Jančar.

Od Savine na Štajarskem 4. julija. T...ski. — Graška „Tagespost“ je posebno izvoljen čep, v ktere ga nemškutarji, katerim je slovenščina tern v peti, svojo strupeno žolco bljuvajo in skisano po svetu zlivajo. Res, dober mora želo dec biti, da ne kozlja, ko bere burke v listih 136, 142, 148, 153 in pa dopise iz Ljubljane od protivnikov slovenščine sploh. Oče! odpusti jim, zakaj oni ne vedó kaj delajo! — Pri nas se ljudje le malo menijo za to, kak se poslanci v Beču pričajo, ker si malo kaj prida pričakujejo; slehern se le vojske, dragine in večih davkov boji. — Pretekli torek se jih je nas več na sv. Planino na božjo pot podalo. Ko gori pridemo, rečem mežnarju, naj nikar ne pové gosp. fajmoštru, da smo tukaj, zakaj mi hočemo med sv. mašo peti in jim neprevidno veselje narediti. Al komaj, ko v cerkev stopimo, že možiček teče fajmoštru vse povedat. Na vprašanje, zakaj da ni molčal, mi odgovori, da

mu — vest ni pripustila! Bolj ko se nekterim govoriti prepoveduje, hujše jezik stegajo.

Iz Goriškega 4. julija. T-s-. — Veselja nam je serce zaigralo brati po časopisih, kako da se je naš goriški poslanec gosp. Černe možko potegoval v državnem zboru za naše neobhodno potrebne pravice in odkritoserčno odkrival rane, ktere tarejo narod naš slovenski. Slava mu!! Mi se mu toraj očitno in prav serčno zahvaljujemo za to, ob enem pa tudi iskreno prosimo tudi vprihodnje ravno tako možko boriti se za maleno našo domovino na strani neustrašljivega orla, pravega rodoljuba slovenskega: dr. Toman-a, da se nam globoke rane zacelijo, da obljubljene pravice enakopravnosti iz papirja zlezejo na svetlo v djanje, v urade, v šole ljudske, srednje in više. Zdelo se je nekterim, to je, Nemcom in ponemčenim v zboru Černe-tovo govorjenje prenapeto, češ, da ni vse res, kar je naš poslanec opazil; od tod pa tudi ugovori celó krajnskega poslanca Dežman-a, ki razžaljen po besedi „paria“ je skušal berzo razpihniti, kar je gosp. Černe skoz in skoz pravično omenil. Reči moramo odkritoserčno, da smo se nad Dež. vsi domoljubi jako pohujšali. Taki so pač sužnji nemške „kulture“, ne pa zvesti sinovi slovenske zemlje, še manj pa pospešniki na pravičnem temelji domačega jezika in domače omike. Da se res na našem Slovenskem taka godí, kakor je gosp. Černe omenil, bi se dokazati dalo z obilnimi praktičnimi zgledi. Naj le dva vam povem. Neka ženska pride v pisarnico goriške okolice in dopoveduje uradniku, domačemu Furlanu, svojo pritožbo po slovensko, ker družega jezika ne ume; uradnik pa jo pisano pogleduje in kot zddivjan seršen ji po furlansko odpravi rekši: „Ce crodeso, che impararai frances par capivuss?“ (kaj mislite, da se bom francozkega učil za vas razumeti?) In v ravno tej pisarnici razlaga nek prost kmet svoje opravila po slovensko; al uradnik zareži nad njim: „Parlé da cristiano!“ (govorite po kerščansko!) Taki zgledi so pa očitna priča, da nekterim uradnikom je Slovenec res „paria“, suženj, šklaf, schiavo in njegov jezik pasji, suženski, nevreden kristjana. Al prepričani smo, ako bi se taki gospodje slovenskega jezika naučili, da bi tudi s slovenskim ljudstvom v pisarnicah, kjer s Slovenci vedno opraviti imajo, bolj po kerščansko ravnali. Ker je pa uradnik za ljudstvo, ne pa ljudstvo za uradnika, naj bi sl. vlada poskerbela, da v slovenske pisarnice le take gospode odloči, ki dobro slovenski jezik umejo, govorijo in pišejo, in po tem bo vsake pritožbe konec, mir in zaupanje bode kraljevalo povsod.

S Cerknice 4. julija. * — Motil bi se vsak, kdor bi mislil, da nam prebivavcom po deželi ni veliko mar za govore v državnem zboru. Nasproti, kdor le kaj prebira časnike, sega rad po oznanilih iz državnega zbora, in v prid pravice in resnice se mi zdi potrebno, svetu oznaniti, da razun male pešice nemškutarjev, ki se nahajajo pa večidel le med uradniki, stojimo vsi na strani slovanskih vitezov in zagovornikov naših narodnih pravic, in tudi med uradniki poznamo verle možake, ki spoznajo potrebo, da se v pisarnicah premeni dosedajno službovanje, in ki so tudi sposobni opravljati svoje opravila v domači pisavi, kjer koli bo treba. Al Bogu bodi milo, da imamo Slovenci, kakor se vidi, do zdaj med vsemi poslanci le dva moža, gospod dr. Toman-a in gosp. Černe-ta na Dunaji, ki se možato potegujeta za nas. Slava jima! Veselili smo se tudi gosp. Dežman-a in veliko zidali na-nj, ker znan je bil nam ta gospod iz prejšnjih let kakor iskren domorodec od nog do glave. Veseli se spominjamo srečnih ur, ki smo jih preživeli z njim, pogovarjaje se od slovanskih zadev, od slovanske vzajemnosti in prihodnosti, tako, da je bilo še treba včasih plaho se ozreti, ali nas ne posluša kako izdajavno uho. V živem spominu nam je zmeraj njegov prelepi govor, s katerim je bil začel razlago sadjoreje leta 1849 v tadANJI kmetijski šoli v slovenskem milozvonečem jeziku. Serce se je širilo, oko veselja solzilo, ko je njegova uneta

beseda prerokovala Slovencom lepšo prihodnost s katedre, kjer je poprej le sama nemščina kraljevala. Lahko si toraj mislite, da so nas kakor strela z jasnega neba zadela njegove besede, ki jih je govoril v enem poslednjih zborov, rekoč: „da vé pri nas v najrevniši kmetiški koči vsak pripovedovati od tega, kako visocega pomena in velicega upljiva da je za telesni blagor in dušno razvitje nemška omika“, in ko je domači jezik pregnal iz višjih in srednjih šol in ga zavernil samo v ljudske šole in še to-le kakor pripomoček k višji nemški omiki! Res je, izobraženi Slovenci imamo dušno omiko večidel od Nemcov, ker so to tako nanesle naše unanje razmere; ako bi bile pa te razmere drugačne, bi jo bili imeli enako lahko sami od sebe ali od drugih slovanskih bratov. Da pa vé pri nas vsak najrevniši kmetič pripovedovati, kako veliko pomenljiva da je za telesni njegov blagor nemška omika, te besede so izmišljene, neresnične in moramo jih „z nejevoljo“ in „z možato pa odkritoserčno“ besedo zaverniti, ker žalijo resnico in našo narodno zavest. Gospod Dežman! Vi ste križem prehodili našo kranjsko deželo; znani so Vam naši metulji, kebri, znano Vam je naše rudništvo in rastljinstvo; al povemo Vam, da ako res tako mislite, kakor ste govorili, našega kmeta, ki bi ga kakor deželni in državni poslanec imeli najbolj poznati, najmanj poznate. Pridite k nam, šli bomo od hiše do hiše in popraševali kmete za verstjo, ali jim je le košček kruha dala nemška omika. Slišali boste ugovore. Nasproti pa Vam bomo pokazali marsikterega župana in tudi družega Slovenca, ki mu je ravno nemška kultura, ki se je razširjala iz cesarskih kancelij v nemških pismih po deželi, pobrala lepe denarce, in ga pripravila, skoraj da, na beraško palico. Gospodje, bodite namestniki Slovincov, zagovorniki resnice, brambovci pravice, ne pa — —. Mi ne sovražimo Nemcov, Bog vari, ampak ljubimo jih, spoznavamo tudi njih visoko kulturo; — drago nam je pa tudi, kar nam gré po Božji in cesarski postavi, — ljuba nam je naša narodnost in za-njo se bomo vojskovali na postavni poti do zadnjega dihljeja.

Iz Idrije. „Laibacherca“ naznanuje z debelimi čerkami, da je naša srenja izvolila si gosp. K. Deschmana za častnega srenjčana.

Iz Ljubljane. V poslednjih „Novicah“ omenjeno zapupno pismo, ki se je iz Ljubljane unidan poslalo gosp. dr. Tomanu na Dunaj, se glasi takole:

„Blagi gosp. doktor! Civilizacija je gêslo našega časa. Prava civilizacija je pa res tudi tista mila mati, ki narodom odpira zaklade dušnega in materialnega blagostanja.

Edina pot, ki pelje k civilizaciji, je nauk in sicer živi, djanski nauk. Brez nauka ni omike, ni dušnega razvitka, ni civilizacije naroda.

Nauk pa v različnih vednostih, da nam more razodeti svojo čudovito moč, se mora deliti v tistem jeziku, ki ga človek, ki ga narod razume. Tó nas uči že zdrava pamet sama, to nas uči skušnja tisučletna. Noben narod na svetu in noben človek posamen se ni nikoli še omikal v jeziku, kterega ni razumel. Kdor to tají, kaže, da mu je zgodovina neznana, da zagovarja sužnost človeško in morí hoté ali nehoté civilizacijo. Kaj more takim narodom, ki so po jeziku mrtvi, pomagati toliko hvalisana svoboda? Toliko kot sončni žarki cvetlicam, ki jih zaperte imaš v kleti!

Ako hoče tedaj narod civilizacijo doseči, mora njegov jezik živeti v družini in v srenji, v cerkvi in šoli, v uradnijah in sploh v javnem življenji.

Vi blagi gospod doktor! ste od nekdanj kazali, da zapopadete edino pravo pot, po kateri more narod dospeti do potrebne omike. Kar ste ko mladeneč v pesmah peli, poterjujete možato sedaj z gorečo besedo pred celim svetom. Ljubljenec naroda ste mu sedaj tudi iskren brambovec njegovih pravic.

Hvala Vam za to!

Že v deželnem zboru domačije Svoje ste pokazali, da

gorí serce Vaše za blagor mile sirotice, in ni se Krajna zmotila, ko Vas je poslala v osredje naše vélike domovine Avstrije, polna zaupanja, da tudi tú ji bote nadušen zagovornik in v deržavnem zboru hodili tisto pot autonomije, ki edina more veselejšo prihodnost odpreti deželi vsaki in utrditi po zadovoljnih vseh narodih mogočno in veličastno Avstrijo.

Preterpivši mnogo britkosti, brez katerih ni visoki poklic národnega poslanca, niste nikdar nikoli zatajili, da Vam resničnemu Avstrijancu je vedno „ponos, biti slovenske kerví“, in potegovaje se za svetinje domače ste tolažili s prepričavno besedo tudi nasprotnike Svoje in naše, naj se ne bojé pravični biti vsakemu narodu, ker pravica in le pravica je naj terdnejša vez vseh družin avstrijskih.

Slava Vam za to!

Sprejmite za domoljubno Svoje obnašanje tedaj našo iskreno zahvalo, in če Vam v hitrici dohaja to pismo tudi le z malo množico podpisov, si morete vendar svesti biti, da velika večina tistih tisučerih podpisov, ki ste jih nesli s peticijo na Dunaj, stoji za nami, ki so vam serčno hvaléžni za to, kar se trudite v prid slovenskemu narodu.

Razodenite pa tudi našo iskreno zahvalo goriškemu poslancu gospodu Černe-tu, katerega rodoljubni glasi so nam segli globoko v serce.

V Ljubljani na sv. Petra in Pavla dan 1861.

Miha Ambrož, župan ljubljanskega mesta in odbornik deželnega svetovavstva. Fid. Terpin, posestnik in predsednik gosp. družbe. Valentin Češko, sopoestnik fabrike. V. C. Zupan, kupec in hišni posestnik. Valentin Krisper, kupec in sopoestnik papirnice. Anton Krisper, kupec. Franc Ks. Souvan, kupec in hišni posestnik. Jože Bleiweis, kupec in hišni posestnik. France Rössmann, kupec in hišni posestnik. Jože Šantel, kupec. Miha Pregl, oskerbnik križanske komende. Prof. dr. Bleiweis, vrednik „Novic“. Jože Krisper, kupec. Karl Holcer, kupec in posestnik. E. Terpin, kupec. Pleško, tergovec. Janez Fabiani, kupec in hišni posestnik. Janez Več, kupec. Vilh. Mayr, lekar. Dr. Jernej Supanc, c. k. notar. France Kadivnig, kupec. Jan. Krašovic, kupec in hišni posestnik. France Zotman, kupec in hišni posestnik. Franc Žeravec, posestnik. Viktor Bučar, kupec. Dr. Dragotin Bleiweis. Dr. J. Vošnak. Janez Železnikar, pravnik. Jože Kušar, žitni kupec. Moos, c. k. poštni uradnik. Viktor Orel, privatnik. Jak. Barthol, hranilnice uradnik. Janez Jamšek, kupec in hišni posestnik. Dr. Tone Rak, c. k. advokat. Dr. E. H. Costa, odbornik zgodovinskega društva. Jože Blaznik, tiskar in hišni posestnik. Janez Horak, rokovičar in hišni posestnik. Ivan Vilhar, kupec in hišni posestnik. Dr. Ivan Cvajer. Anton Lesar, učenik veroznanstva. Juri Fleišman, učenik. Dr. Jože Orel, c. k. notar in posestnik. Dr. Žiga Bučar. Ivan Macun, profesor. Anton Miklačić, hišni posestnik.

Iz Ljubljane. * Dokler človek nič pravega ne vé, tudi nič pravega povedati ne more; taka se nam godi danes, ko bi imeli radovednim bravcom povedati o tisti preiskavi naše realke, ki je bila pretekli teden, in o kateri glas po mestu gré, da se napravila je po pritožbi sedanjega njenega direktorja gosp. Šnedarja. Da je vsled višega ministerskega ukaza prišel inšpektor ljudskih in realnih šol iz Linca gosp. Kurc v Ljubljano, samo to nam je gotovo; vse drugo, zakaj? se ni zvedilo po mestu, ker gospod Kurc je hodil nek le poslušat v šolo in je naposled pozval direktorja in učitelje v pogovor, v katerem pa nek ni nobene posebne pritožbe povzdignil zoper nikogar. Ker pa imamo domačega gosp. inšpektorja, se vendar Ljubljančanom to čudno zdí, da je iz daljnih krajev bil poslan inšpektor za to preiskavo; v takem nenavadnem položaji ni čuda, da ugiba ta to, uni uno. Nekteri terdijo, da preiskava je zadevala le domače učitelje. Al česa bi se bili pregrešili zadnji čas, nismo mogli nikakor zvediti, in skor da tega ne moremo verjeti, ker nam je prav dobro znano, da prejšni šolski inšpektor gosp. dr. Močnik jih je pri mnogih priložnostih službeno in privatno hvalil. Ali so morebiti šibanja krivi, ki je poslednji čas v šoli večkrat zapélo? Menda ne, ker pod poprejšnim direktorjem se o tem ni nič slišalo. Ali so morebiti prenapeti Slovenci, nemškutarjem presedajoči „ultra“? Gotovo ne, ker žalibog! slovnica je

vse, kar se v naši realki dosihmal slovenščine uči, ktera se marveč tako zanemarja, da se določni ukaz sl. ministerstva nauka od 6. marca 1856 še celó v nedeljski šoli naše realke ne spolnuje! Naj motamo tedaj kakor koli vzrok te preiskave, ktera je pretekli teden zvonec nosila po mestu, zmiraj pridemo na to, kar smo te dni v českem „Pozoru“ zastran moravskih ljudskih in realnih šol z velikim veseljem brali, namreč da je, najberžeje vsled vprašanja dr. Toman-ovega v deržavnem zboru, moravskemu konsistoriju došel ukaz, kateri veleval, naj se v vseh teh šolah brez odloga ravnopravnosti zadosti; učenikom, ki českega jezika ne znajo, je dano dve leti odloga, da naj se ga naučijo; ako ne morejo, naj si poišejo drugo mesto. „Kar se je Moravcom dalo, se menda Slovencom ne bo odreklo“ pravi za pravično domačo reč tudi živo uneta „Danica“, in ker tudi mi smo ž njo edinih misli, tedaj menimo, da je toliko obrekovana preiskava veljala vsem, ki učijo na naši realki. Le to se nam pri tem čudno zdí, da ni naš domači inšpektor te preiskave vodil, ker ne vemo, ali je Linciški inšpektor terden v našem jeziku. Al naj si bodi kakor koli; ta stvar nas, ker zadeva deloma mestno ali vprihodnje deželno šolo, zeló zeló zanimiva; zato bomo s pazljivim očesom vsaki korak te preiskave spremljevali, pa ob svojem času vspeh tudi javno obznani.

— Gosp. dr. Toman je prišel v opravilih za kakih 14 dni domú.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. V deržavnem zboru preteklega tedna je bila seja 2. dan t. m. najimenitnejša. Zgornji in spodnji zbornici sta ministra za celo cesarstvo važno novico naznanje dala, da presvitli cesar so Ogróm, ko so jim poslali že večkrat omenjeno pismo (adreso), so sklenili, ne sprejeti tega pisma, ker ni pisano kakor se spodobi veličanstvu in pravicam cesarja in dednega kralja ogerskega, ampak ga deželnemu zboru ogerskemu nazaj poslati, da ga prenaredí v vseh tistih rečeh, ki so zoper dostojnost in dedne pravice vladarstva, ktere hočejo cesar zoper vse napade zvesto in krepko braniti; še le potem, ko bo iz nadpisa in iz pisma vse odstranjeno, kar žali kraljevo veličanstvo, hočejo cesar sprejeti adresu in potem deželnemu zboru povedati: kaj o njegovih predlogih poterdijo, kaj pa ne. — Obe zbornici ste sprejele z nadušenimi slavo-klici to naznanilo. Ker nam prostora manjka popisati vsega, v čem ste si bile 3. dan t. m. stranki v doljni zbornici navkriž, grémo naravnost v Pešt, da vidimo, kaj so tú storili na ta odpis cesarjev. Z veseljem rečemo, da je zbor deželni vso strast premagal in pismo popravil po besedah cesarjevih in kakor ga je Deak izperva osnoval. V pondeljk na večer sta že predsednika peštanskega zbora prinesla prenarejeno pismo cesarju na Dunaj. Kaj bo dalje? — ves svet radovedno sedaj pričakuje, zakaj od tega zavisí dobro ali slabo za Ogre, pa tudi dobro ali slabo za celo cesarstvo. Odstranjene so iz pisma nespodobne besede; al stvar, ki jo Ogri zahtevajo, je vendar ostala. Oni hočejo samisvoji biti z vsemi narodi, ki se štejejo pod ogersko krono; le cesar avstrijski naj bo tudi kralj ogerski. Al to, če Magjari prevdarijo trezno to reč, ne more biti njih sreča, pa tudi ne družih avstrijskih dežel. Trebaje vsem ožje zaveze, v potrebnih rečeh osredja na Dunaji, v vseh družih pa autonomije posamnih dežel in kraljestev. Ministerski časnik „Donauzeitung“ pravi, da cesarski diplom od 20. oktobra mora biti podlaga vzajemnega prestrojenja avstrijskega cesarstva. Da bi pač velikodušnim Magjarom ta diplom ne bil beseda vpijočega v pušavi!